ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIR GORDON SLYNN της 14ης Μαΐου 1985 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Στην υπό κρίση υπόθεση που αφορά ποινική δίκη κατά του Michel Leclerc για διάφορες παραβάσεις και ιδίως πώληση υγρών καυσίμων σε σταθμό καυσίμων στο Asnières, σε τιμές χαμηλότερες των κατώτατων τιμών που καθορίζει η γαλλική νομοθεσία, το Tribunal de grande instance της Nanterre υπέβαλε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης, το ερώτημα

« 1) Αν τα άρθρα 3, στοιχείο στ), και 5, δεύτερη παράγραφος, της Συνθήκης ΕΟΚ που προβλέπουν, το μεν πρώτο: " την εγκαθίδρυση καθεστώτος που να εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό εντός της Κοινής Αγοράς ", και το δεύτερο ότι " (τα κράτη μέλη) απέχουν από κάθε μέτρο που δύναται να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των σκοπών της παρούσης Συνθήκης " έχουν την έννοια ότι καθιστούν ανεφάρμοστη την κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους που επιβάλλει νομοθετικώς ή κανονιστικώς κατώτατες τιμές ή, περισσότερο συγκεκριμένα, ανώτατα όρια εκπτώσεων;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα αν πρέπει να θεωρηθεί ότι η εν λόγω εθνική κανονιστική ρύθμιση μπορεί να υπαχθεί όσον αφορά τα προϊόντα πετρελαίου, στις ευεργετικές διατάξεις του άρθρου 36 της εν λόγω Συνθήκης ως υπαγορευόμενη από επιτακτική ανάγκη δημόσιας τάξης; »

Καίτοι το πρώτο ερώτημα δεν μνημονεύει το άρθρο 85 της Συνθήκης πρέπει να νοηθεί ως αναφερόμενο σιωπηρά στην εν λόγω διάταξη. Δεν πρέπει, νομίζω, να θεωρηθεί ότι αφορά το άρθρο 30 δεδομένου ότι το τελευταίο εφαρμόζεται απευθείας στα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη οπότε η αναφορά στα άρθρα 3, στοιχείο στ), και 5 είναι περιττή. Καίτοι το δεύτερο ερώτημα δεν μνημονεύει το άρθρο 30, πρέπει να θεωρηθεί ότι αναφέρεται πράγματι σιωπηρά σ' αυτό το άρθρο δεδομένου ότι το άρθρο 36 είναι προφανώς άσχετο εκτός αν, διαφορετικά, τα επίδικα μέτρα θα ενέπιπταν στο άρθρο 30 το οποίο απαγορεύει τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς επί των εξαγωγών.

Τα ερωτήματα που ανέκυψαν στην υπό κρίση υπόθεση είναι λοιπόν, στην ουσία, τα ίδια με εκείνα που ανέκυψαν στην υπόθεση 231/83, Cullet κατά Centre Leclerc (Συλλογή 1985, σ. 315) με την οποία το Δικαστήριο έκρινε: α) ότι τα άρθρα 3, στοιχείο στ), 5, 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ δεν αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση που προβλέπει τον καθορισμό από τις εθνικές αρχές κατώτατης τιμής λιανικής πωλήσεως των καυσίμων· και β) ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ αντιτίθεται σε τέτοιας φύσεως κανονιστική ρύθμιση, όταν η κατώτατη τιμή καθορίζεται με αφετηρία μόνο τις τιμές παραλαβής των εγχώριων διυλιστηρίων, αυτές δε οι τιμές παραλαβής συνδέονται με την ανώτατη τιμή, η οποία υπολογίζεται βάσει μόνο των τιμών κόστους των εγχωρίων διυλιστηρίων σε περίπτωση κατά την οποία οι τιμές στις ευρωπαϊκές αγορές καυσίμων αποκλίνουν περισσότερο από 8 % από τις τελευταίες.

Πάντως η υπόθεση εκείνη είχε ως αντικείμενο την Ordonnance 45-1483 της 30ής Ιουνίου 1945 και τις αποφάσεις 82-10/A, 82-11/A, 82-12/A και 82-13/A της 29ης Απριλίου 1982. Η υπό

* Μετάφραση από τα αγγλικά.

κρίση υπόθεση αφορά την ίδια Ordonnance αλλά άλλες αποφάσεις, δηλαδή το άρθρο 3 της αποφάσεως 78-101/P της 5ης Οκτωβρίου 1978 και το άρθρο 1 της αποφάσεως 78-123/P της 29ης Δεκεμβρίου 1978 αφού οι επίδικες πράξεις διαπράχθηκαν το 1980. Ένα από τα κύρια ερωτήματα στην υπό κρίση υπόθεση είναι λοιπόν το ερώτημα αν ο συλλογισμός που ακολούθησε το Δικαστήριο στην υπόθεση Cullet ισχύει και για την προγενέστερη νομοθεσία.

Το περιεχόμενο των αποφάσεων του 1982 συνοψίζεται επιτυχώς στην αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση 149/84, Binet, με την οποία το εθνικό δικαστήριο έκρινε ότι, βάσει των εν λόγω διατάξεων « καθορίζεται οριακή τιμή πώλησης ή ανώτατη τιμή, η οποία καθορίζεται με βάση ιδίως μια τιμή παραλαβής, η οποία αντιστοιχεί στην αξία του προϊόντος χωρίς το φόρο κατά την έξοδό του από το διυλιστήριο και από τις τιμές που βεβαιώνονται στα εννέα άλλα κράτη μέλη της Κοινότητας· η ανώτατη αυτή τιμή παραλαβής υπολογίζεται με βάση τις ευρωπαϊκές τιμές, εφόσον αντιστοιχούν, με περιθώριο διακύμανσης 8 %, στην τιμή κόστους των γαλλικών διυλιστηρίων· στην αντίθετη περίπτωση οι ευρωπαϊκές τιμές υπεισέρχονται πλέον μόνον ως στοιχείο υπολογισμού και το κόστος παραγωγής των γαλλικών διυλιστηρίων καθίσταται καθοριστικό· συνεπώς φαίνεται αδύνατο να μπορεί να επιρριφθεί στο επίπεδο των τιμών λιανικής πώλησης οιαδήποτε μείωση των τιμών εφοδιασμού στις αγορές των λοιπών κρατών μελών της ΕΟΚ, παρά μόνο στο όριο που επιτρέπει η κατώτατη επιτρεπόμενη τιμή λιανικής πώλησης, η οποία επιτυγχάνεται με μείωση της οριακής τιμής πώλησης κατά 9 και 10 centimes ανά λίτρο για την απλή ή τη βενζίνη super ».

Στην υπό κρίση υπόθεση, η βασική νομοθεσία η σχετική με την εισαγωγή στη Γαλλία προϊόντων πετρελαίου (που περιλαμβάνει και τις αγορές από γαλλικά διυλιστήρια) περιέχεται, όπως και στην προηγούμενη υπόθεση, στο νόμο της 30ής Μαρτίου 1928 (JORF της 31. 3. 1928, σ. 3675) όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 79-1137 της 28ης Δεκεμβρίου 1979 (JORF της 29. 12. 1979, σ. 3291). Η νομοθεσία αυτή προβλέπει ότι μόνο οι κάτοχοι ειδικής άδειας (που ονομάζεται « A3 ») μπορούν να εισάγουν στη Γαλλία προϊόντα πετρελαίου. Οι εισαγωγείς αυτοί υποχρεούνται να εφοδιάζονται κατά 80 % με μεσοπρόθεσμες συμβάσεις από διυλιστήρια στη Γαλλία ή σε άλλα κράτη μέλη της Κοινότητας. Τα υπόλοιπα 20 % μπορούν να αγοραστούν « spot ». Οι διατάξεις αυτές όπως τροποποιήθηκαν το 1979 ύστερα από παρέμβαση της Επιτροπής δεν αμφισβητούνται.

Πάντως η οριακή τιμή λιανικής πωλήσεως υγρών καυσίμων καθορίστηκε από τις δημόσιες αρχές βάσει στοιχείων που αναφέρονται στο άρθρο 1 της αποφάσεως 78-123/P. Η εν λόγω τιμή καθορίστηκε λαμβάνοντας υπόψη την επιτρεπόμενη τιμή παραλαβής από τα διυλιστήρια, συν έξοδα, τέλη και φόρους καθώς και περιθώρια εμπορικού κέρδους. Η απόφαση δεν αναφέρει επακριβώς πώς καθορίστηκε η επιτρεπόμενη τιμή παραλαβής από τα διυλιστήρια καίτοι η Επιτροπή είχε εκθέσει με τις παρατηρήσεις της τα στοιχεία που, κατά την άποψή της, εμπλέκονται στον υπολογισμό της τιμής κόστους και των εισπράξεων των διυλιστηρίων. Η οριακή τιμή λιανικής πωλήσεως που καθορίζεται κατά περιόδους ποικίλλει αναλόγως της γεωγραφικής ζώνης.

Στο σημείο αυτό οι δυο τρόποι υπολογισμού της ανώτατης τιμής λιανικής πωλήσεως (που ονομάζεται « prix limite de vente en vrac au consommateur ») διαφέρουν. Εξάλλου, καίτοι δεν αναφέρεται κανένας υποχρεωτικός τρόπος υπολογισμού της οριακής τιμής λιανικής πωλήσεως, είναι προφανές ότι αυτή στηρίζεται αποκλειστικά στις τιμές που εφαρμόζουν τα γαλλικά διυλιστήρια. Η κατώτατη τιμή κατά τον κρίσιμο χρόνο τόσο στην υπό κρίση υπόθεση όσο και στην υπόθεση Cullet προέκυψε από τον καθορισμό ανώτατης δυνατής εκπτώσεως,

δηλαδή 9 centimes (εκατοστών του φράγκου) ανά λίτρο για την απλή βενζίνη και 10 centimes για τη βενζίνη σούπερ. Κατά τον κρίσιμο χρόνο ο καθορισμός αυτός έγινε με την απόφαση 78-101/P.

Είναι σαφές ότι ο γάλλος ανεξάρτητος διανομέας είχε τη δυνατότητα να εφοδιαστεί κατά 80 % σε προϊόντα πετρελαίου από άλλες κοινοτικές πηγές, θα είχε μάλιστα και το σχετικό κίνητρο αν, όπως συνέβη μετά τον Οκτώβριο του 1980, ήταν χαμηλότερες οι τιμές εκεί. Θεωρητικά θα είχε το πλεονέκτημα της δυνατότητας μεγαλύτερου κέρδους, πλεονέκτημα που δεν θα μπορούσε όμως να μετακυλήσει στον καταναλωτή, στο στάδιο της λιανικής πώλησης, δεδομένου ότι τα εν λόγω καύσιμα, αγορασμένα από άλλες πηγές δεν θα μπορούσαν να πωληθούν σε τιμή χαμηλότερη κατά πλέον των 9 ή 10 εκατοστών του φράγκου από την ανώτατη τιμή που έχει καθοριστεί για τη λιανική πώληση προϊόντων πετρελαίου στη Γαλλία. Σε τελευταία ανάλυση δεν μπορούσε να αντλήσει κανένα πλεονέκτημα από πλευράς ανταγωνισμού από τις χαμηλότερες τιμές που μπορούσε να επιτύχει εκτός Γαλλίας.

Η Επιτροπή φρονεί, ορθώς κατά τη γνώμη μου, ότι αυτό το στοιχείο απέβλεπε επίσης στην προστασία των γαλλικών διυλιστηρίων ακόμη και έναντι των πωλήσεων σε ανεξάρτητους διανομείς, αφού οι τελευταίοι δεν μπορούσαν να ασκήσουν ανταγωνισμό ως προς τις τιμές κατά το στάδιο της λιανικής πώλησης.

Βάσει των ανωτέρω, σχετικά με το πρώτο ερώτημα που αφορά τα άρθρα 3, στοιχείο στ), 5, 85 και 86 της Συνθήκης νομίζω ότι δεν πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της υπό κρίση υποθέσεως και της υποθέσεως Cullet. Η απάντηση πρέπει να είναι η ίδια, δηλαδή ότι τα εν λόγω άρθρα δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση που προβλέπει καθορισμό από τις εθνικές αρχές κατώτατης τιμής λιανικής πώλησης υγρών καυσίμων.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, είναι σαφές, βάσει της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπόθεση 82/77, Van Tiggele, ECR 1978, σ. 25, ότι η ρύθμιση που καθορίζει κατώτατη τιμή μπορεί να συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος εφόσον εμποδίζει τη μετακύληση στον καταναλωτή του πλεονεκτήματος που αντιπροσωπεύουν οι χαμηλότερες τιμές των εισαγομένων προϊόντων, ακόμα και αν η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται αδιακρίτως στα εθνικά και στα εισαγόμενα προϊόντα.

Κατά την άποψή μου, η βασική σκέψη στην οποία στηρίζεται η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Cullet είναι ότι το εθνικό μέτρο που καθορίζει κατώτατη τιμή λιανικής πωλήσεως ενός προϊόντος αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών, ασυμβίβαστο προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ όταν συνδέει τις κατώτατες τιμές λιανικής πωλήσεως με τις τιμές που εφαρμόζουν οι εθνικοί παραγωγοί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξουδετερώνεται το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που θα είχαν διαφορετικά οι φθηνότερες εισαγωγές προϊόντος από άλλο κράτος μέλος αποκλείοντας τη δυνατότητα μετακυλήσεως στην τιμή λιανικής πωλήσεως της χαμηλότερης τιμής κόστους του προϊόντος (πρβλ. σκέψεις 26 ώς 29 της προαναφερθείσας απόφασης). Καίτοι η διατύπωση του διατακτικού της απόφασης στην υπόθεση Cullet ακολουθεί τη φρασεολογία των λεπτομερών κανόνων που θέτει η γαλλική νομοθεσία του 1982 για τον καθορισμό των κατώτατων τιμών υγρών καυσίμων, ο προαναφερθείς συλλογισμός έχει γενική εφαρμογή. Επομένως ένα εθνικό δικαστήριο μπορεί να κρίνει ότι τα εθνικά μέτρα περί καθορισμού των τιμών αντιβαίνουν στο άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, ανεξαρτήτως της συγκεκριμένης μεθόδου που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό των κατώτατων τιμών, εφόσον αποδεικνύεται ότι έχουν ή μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να εξαρτήσουν τις τιμές λιανικής πωλήσεως από τις τιμές των εγχωρίων παραγωγών κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξουδετερώνεται το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που θα είχαν διαφορετικά οι φθηνότερες εισαγωγές του προϊόντος από άλλο κράτος μέλος.

Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 36 της Συνθήκης θα παρατηρήσω ότι, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση στην υπόθεση Cullet, σκέψεις 32 και 33, αρκεί να διαπιστωθεί ότι η γαλλική κυβέρνηση δεν απέδειξε ότι δεν θα ήταν σε θέση να αντεπεξέλθει με τα μέτρα που διαθέτει στις επιπτώσεις που θα είχε στη δημόσια τάξη και ασφάλεια η τροποποίηση της σχετικής ρύθμισης σύμφωνα με τις αρχές που θέτει η απόφαση. Κατά τη γνώμη μου, ούτε εν προκειμένω αποδείχτηκε ότι η γαλλική κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να αντεπεξέλθει στις εν λόγω επιπτώσεις.

Δεν νομίζω εξάλλου ότι υπάρχει κάποιο στοιχείο στην από 10 Ιουλίου 1984 απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 72/63, Campus Oil Ltd κατά Ministre pour l'Industrie et l'Énergie που να δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι η διατήρηση των γαλλικών διυλιστηρίων ή η εξασφάλιση κατάλληλου συστήματος διανομής επιρρωνύουν την άποψη ότι οι εν λόγω κανόνες περί τιμών στηρίχτηκαν σε θεωρήσεις δημοσίας τάξεως ή ασφάλειας.

Κατά συνέπεια προτείνω τις ακόλουθες απαντήσεις στα υποβληθέντα ερωτήματα:

1) Τα άρθρα 3, στοιχείο στ), και 5 της Συνθήκης ΕΟΚ δεν καθιστούν ανεφάρμοστη τη ρύθμιση κράτους μέλους που προβλέπει τον καθορισμό από τις εθνικές αρχές κατώτατης λιανικής τιμής πωλήσεως (ή ανώτατη επιτρεπόμενη μείωση της τιμής) των καυσίμων.

2) Το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ αντιτίθεται σε τέτοιας φύσεως κανονιστική ρύθμιση όταν η κατώτατη τιμή καθορίζεται βάσει μόνο της τιμής και του κόστους των εθνικών παραγωγών, το δε πλεονέκτημα από πλευράς τιμής που θα είχαν διαφορετικά τα φθηνότερα εισαγόμενα προϊόντα εξουδετερώνεται στο επίπεδο της λιανικής πωλήσεως.

3) Δεν αποδείχτηκε ότι έχει εφαρμογή κάποια από τις διατάξεις του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΟΚ ώστε να εκφεύγει η εν λόγω ρύθμιση από την απαγόρευση του άρθρου 30 της Συνθήκης.

Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων των διαδίκων της κύριας δίκης. Ως προς τα έξοδα της Επιτροπής και της Γαλλικής Δημοκρατίας παρέλκει η έκδοση αποφάσεως.